

Geograafiaolümpiaadi juhend 2015/16 õppeaastaks

I Üldosa

1. Geograafiaolümpiaadi eesmärgid on:

- õpilastes huvi tekitamine ja süvendamine geograafia vastu, geograafia populariseerimine laiemalt;
- võimekate, geograafiast huvitatud õpilaste avastamine ja nende arengu toetamine selles valdkonnas;
- õpilastele võimaluse andmine geograafiaalaste teadmiste ja oskuste võrdlemiseks;
- geograafiateaduse uute arengusuundade ja uurimismeetodite ning vahendite tutvustamine;
- õpetajate erialase täiendamise stimuleerimine;
- kooligeograafia arendamine ning kaasajastamine.

2. Geograafiaolümpiaadil võivad osaleda Eesti üldhariduskoolide õpilased, kes pole samaaegselt ühegi kõrgkooli üliõpilased.

3. Geograafiaolümpiaad toimub kolmes voorus: kooli-, piirkonna- ja lõppvoor. Võisteldakse neljas vanuseastmes: 10.–12. klassi õpilased, 9. klassi õpilased, 8. klassi õpilased, 7. klassi õpilased.

4. Geograafiaolümpiaadi piirkonna- ja lõppvooru ülesanded koostab TÜ geograafia osakonnas moodustatud žürii. Ülesanded on eesti ja vene keeles.

5. Olümpiaadi info ja tulemused avalikustatakse TÜ Teaduskooli olümpiaadide veebilehel www.teaduskool.ut.ee/et/olumpiaadid ja Kooligeograafia kodulehel <http://kooligeograafia.ut.ee>.

II Koolivoor

1. Koolivoorust võivad osa võtta kõik soovijad.

2. Koolivoor viiakse läbi vastavalt väljakujunenud tavadele, soovitavalt novembri lõpus või detsembri algul.

3. Koolis moodustatud komisjon koostab koolivooru ülesanded, viib läbi olümpiaadi koolivooru ja kontrollib ning hindab tööd. Tulemuste põhjal saadab kool oma esindajad piirkonnavoору.

III Piirkonnavoор

1. Piirkonnavoор viiakse läbi maakondades ja suuremates linnades (Tallinn, Tartu, Narva, Pärnu) olümpiaadide kalendrisse märgitud kuupäeval 11. detsembril 2015. Geograafiaolümpiaadi tegemist varem või hiljem ei lubata, küll võivad õpilased mõjuvatel põhjustel lahendada ülesandeid samal kuupäeval ja kellaajal mõnes teises linnas või maakonnas. Sellest tuleb informeerida maakonna/linna olümpiaadikomisjoni.

Piirkonnavoор on soovitatav korraldada maakonna/linna mitmes koolis. Arvutiklassis võivad koos olla nii ühe vanuserühma kui ka kõigi vanuserühmade õpilased. Olümpiaadi test on vastamiseks avatud reedel kella 9-st 15-ni. Piirkondlik olümpiaadikomisjon otsustab, kus ja kuidas on olümpiaadi kõige mõistlikum läbi viia.

2. Piirkonnavoору korraldab selleks moodustatud vastava maakonna/linna olümpiaadikomisjon, kelle ülesanneteks on:

Enne olümpiaadi:

- a) annab õpetajatele teada olümpiaadi toimumiskoha(d) ja kellaaja;
- b) kontrollib, kas maakonna/linna õpilased on HITSA Moodle'i keskkonnas olümpiaadile registreerunud;
- c) edastab vabariiklikule žüriile (Edgar Sepp, edgar.sepp@ut.ee) piirkonna olümpiaadikomisjoni liikmete kontaktid (nimi, e-mail, mobiiltelefon).

Olümpiaadi toimumise päeval ja selle järgselt:

- d) teatab õpilastele žürii poolt edastatud märgusõna, millega saab olümpiaadi testi avada;
- e) hindab olümpiaadi vabavastuselised ülesanded ühtse punktisüsteemi alusel, lahendab nädala jooksul hindamise käigus tekkinud probleemid koos vabariikliku žüriiga;
- f) koostab 21. detsembriks 2015 tulemuste põhjal oma maakonna/linna iga vanuserühma pingerea. Edastab protokollid Exceli failina vastavalt etteantud vormile nii oma maakonna õpetajatele kui ka vabariiklikule žüriile (Ülle Liiber, ulle.liiber@ut.ee).

3. Piirkonnavooru ülesannete temaatika kattub üldjoontes õppekava temaatikaga, kuid on siiski mõnevõrra laiem. Suurt tähelepanu pööratakse probleemide lahendamisele (või lahendamise osaoskustele), analüüsile ja sünteesile. Kuna geograafia integreerub paljude õppeainetega, siis eeldatakse ülesannete lahendamisel baasteadmisi ajaloost, matemaatikast, füüsikast, keemiast jt ainetest. Olümpiaadil on alati ülesandeid, milles kontrollitakse kursisolekut geograafiat puudutavate kohalike- ja maailmasündmustega.

4. Õpilased täidavad ülesanded Moodle'i keskkonnas, kus vastamiseks on aega 2,5 tundi. Gümnaasiumi õpilastel on vastamine jagatud kahte eraldi ossa. Esimeses osas ei ole interneti kasutamine lubatud ja teine osa, kus tuleb küsimustele vastamiseks kasutada usaldusväärseid internetiallikaid ja mitmeid internetiportaale (nimekirja juhendi lõpus). 7. ja 8. klassi õpilastel ei ole interneti kasutamine lubatud. 7. ja 8. klassi õpilastel tuleb ülesannetele vastamisel kasutada Uue maailma atlase või Eesti atlase abi.

5. Õpilastel tuleb ennast ise Moodle'i kasutajaks registreerida. Selleks tuleb minna <https://moodle.hitsa.ee> lehele ja leida paremal "Sisene" aknas viide *Loo uus konto* ja edasi järgida juhiseid. Kui õpilasel on Moodle'i kasutajakonto juba olemas, siis ei pea ta seda uuesti tegema ja piisab olümpiaadi piirkonnavooru kursusele registreerimisest. Täpsemad juhised, kuidas registreeruda avaldatakse kooligeograafia kodulehel <http://kooligeograafia.ut.ee>. Kui õpilane ei ole ennast eelnevalt Moodle'sse registreerinud, siis ei ole tal võimalik piirkonnavoorest osa võtta.

Lisainfot Moodle'i keskkonnas toimetamise kohta võib küsida Edgar Sepalt, edgar.sepp@ut.ee.

IV Lõppvoor

1. Geograafiaolümpiaadi lõppvoor toimub 6.–7. maini 2016 (koht täpsustatakse).

2. Lõppvooru kutsutakse 100 õpilast, nimekirja näeb TÜ Teaduskooli olümpiaadide veebilehelt <http://www.teaduskool.ut.ee/et/olumpiaadid> ja Kooligeograafia kodulehelt <http://kooligeograafia.ut.ee>. Kui õpilane ei saa lõppvoorst osa võtta, siis palume sellest võimalikult kiiresti žürii esimehele teatada (tel.: 7 375 817, e-mail:ulle.liiber@ut.ee).

Geograafiaolümpiaadi lõppvooru pääsevad piirkonnavooru läbimata samal õppeaastal loodusteaduste rahvusvahelisest olümpiaadist osa võtvad õpilased, kes peavad oma lõppvoorus osalemissoovist žüriid (Ülle Liiber, ulle.liiber@ut.ee) teavitama **21. detsembriks 2015**.

3. Geograafiaolümpiaadi lõppvoor koosneb kolmest osast:

- a) **Arvutivoor** (kirjalik töö), mille ülesannetele vastamisel ei tohi kasutada interneti abi. Küsimused ja ülesanded toetuvad põhiliselt õppekava eesmärkidele ja sisule. Samuti esitatakse küsimusi selle maakonna/linna kohta, kus olümpiaadi lõppvoor toimub ning antakse lahendada ülesandeid, mis on seotud igapäevastundmustega. 7. ja 8. klassi õpilastel on olümpiaadile vaja kaasa võtta Uus maailma atlas ning Eesti atlas.
- b) **Internetivoor**, kus ülesannetele vastuste leidmisel tuleb kasutada interneti abi või etteantud portaale (nimekiri juhendi lõpus).
- c) **Maastikuvõistluse** käigus tuleb teha mitmesuguseid praktilisi töid välitingimustes, näiteks: marsruudi läbimine suuremõtkavalise orienteerumis- või põhikaardi abil, maastiku, sh reljeefi silmamõõduline plaanistamine, nõlva kalde, puu ja nõlva kõrguse määramine, maastiku- või taimkatteüksuste eristamine, asimuudi määramine ja asimuudil liikumine, maastikuelementide (pinnavormid, mullad, veekogud, taimekooslused, rajatised) kirjeldamine ning inimtegevuse mõju analüüsimine, Eestile omaste linnaruumi arenguetappide eristamine, linnaosa funktsioonide või maakasutuse iseloomustamine.

Gümnaasiumi- ja 9. klassi õpilastelt eeldatakse maastikuvõistluse ühes osas GPSi kasutamise oskust. See tähendab navigeerimist kontrollpunktist etteantud huvipunktini (selleks tuleb leida GPSi sisestatud huvipunkt ja see maastikul üles otsida kasutades GPSi "mine/go-to" funktsiooni), osata mõõta punktide vahelisi kaugusi ja määrata asimuuti. GPS antakse õpilasele kontrollpunktis lõppvooru korraldajate poolt.

Gümnaasiumiõpilastel on üheks maastikuülesande osaks planeerimisülesanne, kus eeldatakse erinevate mõjutegurite hindamist ning nende põhjal otsuste langetamist ja nende põhjendamist.

Maastikuülesannete lahendamiseks on vajalikud: kompass, kirjutusalus töö vormistamiseks, kirjutusvahendid sh erineva värviga pliatsid või markerid, joonlaud, käekell aja vaatamiseks, sest mobiiltelefonide kasutamine on keelatud.

Lõppvooru juhendis võib tulla väikeseid muudatusi, seega tuleb jälgida jooksvat infot.

5. Geograafiaolümpiaadi lõppvooru parimad selgitatakse kolme üksikala koondpunktisumma alusel.

6. Kõigile olümpiaadi lõppvooru kutsutud õpilastele on tagatud olümpiaadi toimumise ajal tasuta toitlustus ja põrandamajutus, milleks tuleb kaasa võtta magamiskott ja madrats. Sõidukulused ning õpilastega kaasasoleva täiskasvanu lähetuskulused korraldajate poolt ei kaeta.

V Rahvusvahelise geograafiaolümpiaadi võistkonna moodustamine

2016. aastal toimub 13. rahvusvaheline geograafiaolümpiaad Hiinas Pekingis <http://www.geolympiad.org>. Eesti neljaliikmeline võistkond moodustatakse geograafiaolümpiaadi lõppvooru gümnaasiumiastme paremusjärjestuse alusel. Lisaks on rahvusvahelise olümpiaadi võistkonda pääsemise eelduseks hea inglise keele oskus. Eeldame võistkonna liikmetelt rahvusvaheliste ja kohalike tavade austamist ning programmist (sh kultuuriprogramm, postrid vms lisaülesanded) igakülget osavõttu.

Geograafiaolümpiaadi žürii:

Ülle Liiber, TÜ Ökoloogia ja Maateaduste Instituudi inimgeograafia lektor

Edgar Sepp, TÜ Ökoloogia ja Maateaduste Instituudi geoinformaatika spetsialist

Evelyn Uuema, TÜ Ökoloogia ja Maateaduste Instituudi geoinformaatika teadur

Raivo Aunap, TÜ Ökoloogia ja Maateaduste Instituudi geoinformaatika dotsent

Taavi Pae, TÜ Ökoloogia ja Maateaduste Instituudi inimgeograafia teadur

Anu Printsman (kutsitud), TLÜ Humanitaarteaduste Instituudi Maastiku ja kultuuri keskuse maastiku-uuringute teadur

Piret Pungas-Kohv, TÜ haridusuuenduskeskuse koordinaator

Jaan Pärn, TÜ Ökoloogia ja Maateaduste Instituudi loodusgeograafia ja maastikuökoloogia teadur

LISA Veebiportaalid

Google Earth

Google Maps

Eesti interaktiivne kaart <http://kaart.delfi.ee/>, <http://kaart.postimees.ee/>

Ilmateenistus (EMHI) – <http://www.emhi.ee>

Maa-ameti geoportaal (X-GIS kaardirakendus) – <http://geoportaal.maaamet.ee>

Nendest portaalidest tuleb gümnaasiumiõpilastel osata otsida jooksvalt uuendatavaid andmeid, **statistikat** nii üksikute näitajate kui ka riikide kohta.

Eesti Statistika – <http://www.stat.ee> (jooksvad andmed, loendused, piirkondlik statistika)

CIA – The World Factbook – <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook>

Food and Agriculture Organization of the United Nations, FAO (FAOSTAT) – <http://faostat.fao.org>
(statistika osa)

Population Reference Bureau, PRB – <http://www.prb.org/Multimedia/Infographics.aspx>

US Census Bureau – <http://www.census.gov/population/international>